

Diplomová práce

Student: Petra Klubalová

Obor: ČJ – OV

Téma: Rybářský slang profesní

Oponent diplomové práce: PhDr. Zdeňka Tichá

Posudek oponenta diplomové práce:

Diplomantka Petra Klubalová se ve své diplomové práci soustředila na velmi náročnou problematiku, jakou výzkum slangu bezesporu je. Jádrem diplomové práce je vytvoření slangového slovníku jednoho slangu, v tomto případě slangu rybářského, a to nikoliv zájmového, ale profesního. Zdrojem slangových pojmenování byli zaměstnanci dvou jihočeských firem (Třeboň, Tábor), do jejichž prostředí autorka pronikla díky příbuzenským kontaktům. Je na místě připomenout – a autorka se o tom ve své práci rovněž zmiňuje –, že rybářství a rybníkářství má v jižních Čechách opravdu dlouhou tradici a že i výzkumu slangu tohoto odvětví lidské činnosti byla věnována pozornost.

V první kapitole „Slang v české lingvistice“ se autorka pokusila shrnout přístupy jednotlivých jazykovědců (ve výběru je jich 10) ke zkoumání slangu v české lingvistice. Počátky české slangistiky zaznamenáváme v první polovině 20. století (Ertl, Oberpfalcer-Jílek, Trost). 60.–80. léta 20. století reprezentují v české slangové lingvistice autoři Chloupek, Hauser, Bečka, Hubáček, modernější přístupy ke zkoumání slangu představují Suk, Jaklová a Hladká. V závěru první kapitoly autorka vymezila na základě dosavadních poznatků pojetí slangu pro účely této práce.

Druhá kapitola je věnovaná charakteristice slangu, první řadě podmínkám jeho vzniku a vývoje. Dále autorka sleduje jednotlivé aspekty slangu (jazykové i mimojazykové, dělení dle Hubáčka), které vždy usouvzážňuje s konkrétním slangem zpracovávaným v této diplomové práci. Velmi zajímavé v této souvislosti jsou podkapitoly „Stav odborné terminologie“ a „Stupeň uzavřenosti prostředí“. V podkapitole „Diferenciace slangu“ se autorka zabývá diferenciací slangu obecně a v návaznosti na to diferenciací slangu rybářského, a to z hlediska dělení slangu na zájmový a profesní.

Vznikem slangových pojmenování se zabývá třetí kapitola diplomové práce. Autorka se detailně zabývá jednotlivými způsoby, jakými jsou tvořena slangová slova, a rovněž distribucí onomaziologických postupů uplatňovaných v rybářském slangu.

Ve čtvrté kapitole diplomové práce se autorka zaměřuje na praktická výzkum slangu. První část je zaměřena na popis přístupů ke slangu a metod užívaných při jeho zkoumání. Druhou část kapitoly tvoří popis konkrétního lexikografického projektu, slovníku rybářského slangu, přičemž pozornost věnuje diplomantka jak makrostruktuře, tak mikrostruktuře slovníku.

Pátou kapitolou je již samotný – velmi podrobně členěný – slovník rybářského slangu. Autorka uvádí heslové slovo (lemma), morfologickou charakteristiku, výklad významu, ale také onomaziologický postup vedoucí ke vzniku daného pojmenování.

Autorka diplomové práce, Petra Klubalová, si jako cíl své práce stanovila především popsání práce lexikografa při tvorbě slovníku, popsání své vlastní práce při tvorbě slovníku a konečně vytvoření slovníku rybářského slangu. Tyto cíle ve své práci nepochybně splnila. Připomínáme, že zkoumání slangu je vždy velmi náročné, od sběru lexikálního materiálu až po jeho zpracování, proto je tato diplomová práce – přes některé drobné chyby – velmi cenným příspěvkem jak k výzkumu slangu, tak k poznávání české slovní zásoby obecně. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat: výborně

Poznámky a připomínky:

1) V úvodu diplomové práce autorka konstatuje, že rybářský slang je slangem s dlouholetou tradicí a že tomuto slangu věnovala pozornost řada jazykovědců (konkrétně Oberpfalcer-Jílek, Hubáček, Jaklová, *většinou ovšem pouze jednomu druhu slangu*). Je touto (neobratnou) formulací míněn právě rybářský slang, nebo v jeho rámci ještě jisté podskupiny?

2) V počtu hesel nacházíme drobnou nesrovnalost. Na s. 61 v tabulce uvádí autorka počet dokladů, tj. jednotlivých hesel 477. Na s. 68 uvádí, že slovník rybářského slangu obsahuje 479 hesel.

3) V diplomové práci je nesoulad mezi uváděním odkazů v rejstříku na stránky, kde mají hesla být. Např. pojmenování *udičkář* má dle rejstříku být na s. 58, 73, 75 a 76, ale ve skutečnosti jej nacházíme na s. 57, 72, 74 a 75 (podobně i další hesla). Tuto diskrepanci lze možná přičíst na vrub textovému editoru. Bylo by ale dobré explicitně uvést, že rejstřík se netýká pouze slovníkové části, ale odkazy v něm směřují rovněž k dalším kapitolám diplomové práce, v nichž je zmínka např. o způsobu tvoření daného hesla.

4) V kapitole 3. 3. (Distribuce onomaziologických postupů uplatňovaných v rybářském slangu) je na s. 61–62 poněkud neobratná formulace „Největší část slangových pojmenování má formu podstatného jména...“ Vhodnější je mluvit o tom, že největší část slangových pojmenování tvoří podstatná jména.

Náměty k obhajobě:

1) Slovník slangových pojmenování, který je součástí diplomové práce, obsahuje rovněž údaj o onomaziologickém postupu vedoucím ke vzniku daného pojmenování. V kategorii „Rybáři a další osoby se vztahem k rybařství“ nacházíme mj. pojmenování *přední*, u kterého autorka uvádí jako způsob vzniku *odvozování*. Uvažovala diplomantka o tom, zda v tomto případě nejde spíše o *slovnědruhovou transpozici (substantivizaci)*, případně o užití slova ze substandardních rovin jazyka (tj. o využití v jazyce již existujících pojmenování) – podobně též např. u hesla *ced'ák*. U hesla *rybák* ve významu „zloděj ryb“ autorka uvádí jako způsob vzniku tohoto pojmenování *přenesení významu* – nejde v tomto případě spíše o *odvozování*?

2) V případě sousloví a frazeologizmů nejsou ve slovníku odkazová hesla, např. *malý bejček* nalezneme pouze pod adjektivem *malý*, slovník neuvádí heslo *bejček* jako odkazové, podobně např. *rozrostlé ryby a další*. Výklad je tedy uváděn vždy u prvního slova víceslovného pojmenování, odkazy ve slovníku nejsou. Pokládá autorka takové proodkazování ve slovníku za zbytečné, nebo by se k němu nyní přikláněla?

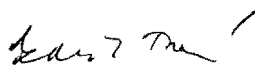
3) Víceslovná pojmenování jsou ve slovníku uváděna ve tvaru *ryba padlá, ryba plná, ryba skleněná, rybník zapadlý, rybník jalový* atd. Jsou skutečně užívána takto, nebo spíše s opačným pořadím slov, tedy *padlá ryba, plná ryba, skleněná ryba, zapadlý rybník, jalový rybník* (a ještě spíše *zapadlej rybník, jalovej rybník*), popřípadě jsou užívány (obě) varianty. Jakým způsobem by bylo – dle diplomantky – vhodné tuto skutečnost uvést – přímo v lemmatu (varianty), nebo např. v poznámce?

4) Jako součásti víceslovných pojmenování jsou uváděna adjektiva, např. *malý bejček, rozrostlé ryby, rybník je na plné vodě*. Přestože slang náleží k nespisovným útvarům národního jazyka, při slovníkovém zpracování je patrná snaha volit reprezentativní, tj. co nejspisovnější podobu slov. Je vždy na autorově rozhodnutí, jak bude reprezentativní tvar hesla uvádět. Přikláníme se k tomu uvádět slangové výrazy tak, jak jsou v rámci slangu užívány, což je – až na výjimky – v nespisovné podobě. Další možností by bylo využít poznámky, v níž by autor slovníku např. označil, z jakých důvodů se v určitém slangu užívá někdy až hyperspisovné podoby – může jít o zvýraznění výlučnosti či o záměrnou jazykovou hru. Jaká je – dle diplomantky – situace v jí zpracovávaném konkrétním slangu a jaký by volila způsob (reprezentativní tvar nespisovně, poznámka, příp. kombinace obou)? Tato poznámka se vztahuje rovněž k substantivizovaným adjektivům, např. *sádecký, vážný*.

5) Spojení *jádro sítě* ke klasifikováno jako víceslovné pojmenování, frazeologismus. Domníváme se, že v tomto případě je slangovou jednotkou jednoslovné pojmenování *jádro*. Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení pojmenování jako víceslovného?

6) Jak se autorka diplomové práce dívá na různost pojetí slangu, která ve svém důsledku ovlivňuje i terminologii, zejména na rozlišování slangu a profesní mluvy, resp. slangizmů a profesionalizmů.

V Praze 4. 1. 2007

PhDr. Zdeňka Tichá